

Въобще вратчаните се славят с естествено остроумие: само това зло владее у них, че они не в добро употребяват тая njihна небесна дарба; и това произхожда от малкото им знания към просвещението и големите им градоразорителни партии.“

Авторът отбелязва, че „От Огняновича насам вратчанете, според исповеданието им, не са имали достоен учител. Семето, что посял Огнянович изгубило ся, а на местото му поникнало тръне...“. Защото неговите приемници връщат религиозно-догматичния метод на преподаване, какъвто е и визирият в материала „великий професор „хаджи Георгий Тръновчанин, с Арбанаско възпитание и добро образование в наустница и бъклица...“, протезиран от врачанския епископ Агапий.

Когато обаче публикацията излиза, учител с посоченото име във Враца няма, а епископ Агапий (1833-1849 г.) вече не е между живите. Хаджи Георги Ламбринов Чолаков, ученик на Неофит Рилски, учителства в града през 1843-1847 г. и по-скоро съдейства за напредъка на училищното просвещение, тъй като пръв прокарва и прилага взаимоучителната метода. Вероятно, под въздействие на активизиралата се борба срещу гръцкото духовенство, дописникът преднамерено преиначава фактите. Към това навежда и едностранчивата му оценка за епископ Агапий като „българоненавистний грък“, без да отчете неговия неоспорим принос към новобългарската просвета и книжнина и най-вече към девическото образование.

В хода на църковната борба във Враца наистина се оформят провладишки и антивладишки кръгове, чийто сблъсъци се отразяват негативно върху цялостния обществен живот на града, в частност и на училищното дело. Това осезаемо проличава при владиката Доротей (1852-1860 г.), когато конфликтът му с врачанските първенци ескалира, и за да го отстранят, те стигат чак до Цариград. И ако преди разрива, както е обичайно, епископът подпомага училищата в епархията си: „Пет училища държи на свое иждивение и ми наръча да пиша за 5-тях таблици“⁶, то след това той оттегля подкрепата си, а недостигът на средства води до известен застой в развитието им.

В. „България“ популяризира известията, получени от страната в специални свои притурки. В добавката, излязла на 23 ноем. 1859 г. (г. I, бр. 12) е поместено писмо от Оряхово, с което граждани от крайдунавския град заявяват желанието си да получават „5 вестника от „България“, защото им е „втръснало“ от „Цариградски вестник“. Имената им не са оповестени, но от съдържанието се подразбира, че са привърженици на просветителските идеи: „Българи! Нема спасение, братколар ни у Фенер, ни у Балкапан, учете се само, учете се, па ще све добро бити.“ Неодобрението им по отношение на „Цариградски вестник“ може да се дължи на неговата непоследователна позиция към църковния въпрос, а оряховчани, и въобще насе-